

nr. 2, juni 2009

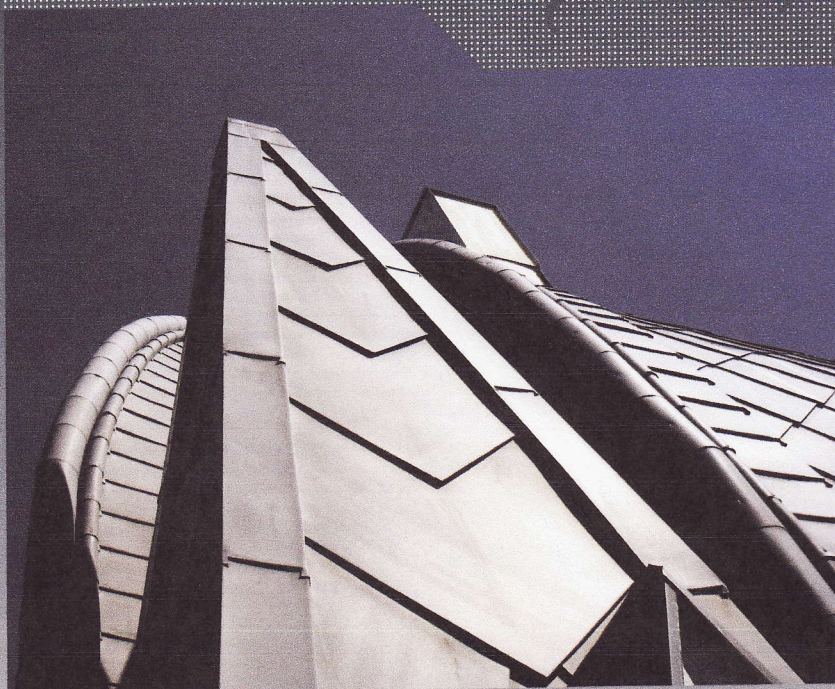
UDPOSTEN

Husorgan for utenrikstjenesten

Odd Gunnar Skagestad

På byvandring langs Victoria Terrasse – En dannelsesreise i lommeformat

nr. 2, juni 2009
UDPOSTEN
Husorgan for utenrikstjenesten

- En byvandring i lommeformat
- Arki – hvada?
- Verden rundt med bare håndbegasje

6002

På byvandring langs Victoria Terrasse – En dannelsesreise i lommeformat

HVA MØTER EN vandrør som måtte ha karret seg over 7. juniplassen med det fortjenstfulle forsett å utforske nabolaget mot vest-sydvest?

Vel neppe et knippe kulturopplevelser av de sjeldne! Her er det gudbedre Makten, representert ved Kongerikets utenrikspolitiske byråkrati, som residerer. Men ingen vandrør vil finne det underlig at nettopp UD har fått æren av å holde hus i byens mest prangende bygningsmasse. En bygningsmasse som, sammen med det platået som den hviler på, er kjønt under det flatterende, men slett ikke uefne navnet Victoria Terrasse.

DET ER ET ruvende kompleks som fortjener, nei krever, å dveles ved noen stakkede øyeblikk. All tomtegrunn på hvert enkelt av de tre kvartalene er bastant og definitivt beslaglagt av svære, lukkede byggverk i karré-fasong rundt de indre åpne gårdsrom. For det nordligste kvartals vedkommende ble riktignok også gårdsrommet bebygget på midten av 1990-tallet. For å avhjelpe departementets umettelige plassbehov så man seg her nødsaget til å oppføre et frittstående femetasjers kontorbygg benevnt «Ovalen». Denne arkitektoniske godbiten er imidlertid fullstendig omsluttet av den digre ytre konstruksjon og er derfor usynlig for det utenforstående publikum. Neppe noe stort tap: For en skuelysten byvanker er her allikevel mer enn nok av overveldende synsinntrykk, hvor hun eller han enn snur og vender seg hen. Samlet fremstår de tre kvartalene som et ekte, ærlig og helstøpt stykke rotnorsk kitsch av det hemningsløst sensuelle slaget som man i lystige stunder kan gripe seg i å ønske at Oslo hadde hatt mer av.

Her vil den lettsindige iakttagere kunne la sitt øye og sin fantasi pirre, besnære og forføre av en monumental orgie i ekstravagante murpuss-fasader, prydet med overdådige profiler, friser, relieffer og rosetter i gips og stukkatur. Som en brautende visuell murverksymfoni i tre satser griner eksteriorelementene imot en – hvitmalte veggflater brutt av karnapper, søyler og pilastre utstyrt

med korintiske kapiteler, på strategiske avsnitt båret oppe av dristige dragere og fremspringende knekter i gedigen rød granitt, kunstferdig tilhugget og bearbeidet. Den kritisk observante iakttagere vil kan hende fornemme at her er noe som mangler: Noen kanonløp stikkende ut fra passende lavettporter kan ikke øynes, man vil forgive speide etter skyteskår med maskingeværmmuninger, og hvor er luft- og panservern skytset, missilrampene og torpedostasjonene? Si vis pacem, para bellum, eller hva? Vel, noen fullt utstyrt og opprustet festning er Det Kgl. Utenriksdepartement ikke, men dog et storslaget borg-anlegg.

På gateplan ivaretas borgens forsvarsmessige beredskap av dør- og vindusgitre i rikt ornamenter smijern. Lenger oppe kan skimtes franske vinduer, fornemt tilbaketrukket bak portaler, altaner, balkonger og frekke fremspring med fronter skjermet og kranset av balustrader, brystvern, rekkverk og gelendere formet av sortlakkerte støpejernstakitter, også disse smykket med forseggjorte ornamenter: Blader, ranker, folianter, drueklaser og rosetter. Og som om ikke det var nok, vil den blaserte betrakters begjærlige blick kunne beundre fasader, gavler, arker, karnisser og gesimser kronet med takflater brutt i et virvar av vinkler.

Løftes siktlinjen enda et hakk, vil vår stadig stirrende, iherdig kopende observatør belønnes med det halsbrekkende synet av gotiske spissbuer,

et helstøpt
stykke rotnorsk
kitsch

karnapper, søyler og pilastre utstyrt med korintiske kapiteler

fremspringende knekter i gedigen rod granitt

videre oppover i spredt orden en arrogant kolleksjon triumferende tårn og himmelstrebende spir, og på toppen av det hele, en veldig kuppel som hever seg freidig over det midtre kvartal. Et festlig skue i grunnen, i alle fall på en godværsdag, når de allerede velbeslåtte frontfasadene forsterkes med struttende grønne markiser i endeløse rekker og geledder.

Senkes blikket, kommer et snedig modernistisk inngrep til syne – så vidt det er: Mellom de to tredjetasjer i det nordlige og det midtre kvartal ble det i 1990 bygget en bro – en fullt innelukket gangbro med vegger av glass. En artig detalj! Så diskret er broen utformet at du knapt enser den før noen gjør deg oppmerksom på at den faktisk er der. En utvilsomt fornuftig konstruksjon som tillater departementets travle personalressurs-individer å bevege seg tørrskodd fra én avdeling til en annen.

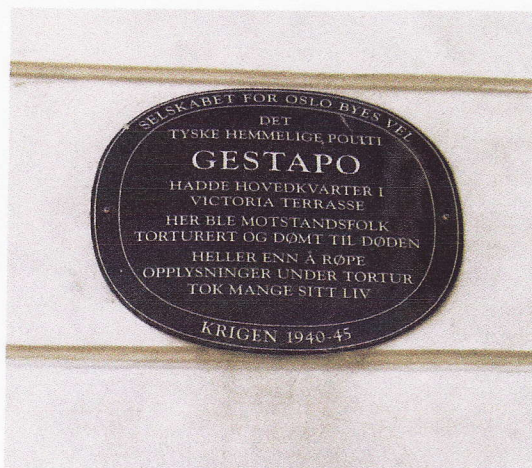
DETTE BEMERKELSEVERDIGE bygningskomplekset, som strekker seg fra 7. juniplassen i nordøst langs etter hele den 210 meter lange, prominent beliggende gatestumpen Victoria Terrasse mot sydvest, ble oppført i 1880-årene av den velstående Kristiania-grosserereren Peter Petersen. Unektelig et ver-

dig monument over byggherrens skapertrang og rause smak. For ikke å fremstå som urimelig beskjeden kalte han anlegget Petersborg.¹ Det fortelles at da grosserereren flyttet inn, inviterte han kong Oscar II på besøk for å vise frem sin flotte bolig. Monarken ble behørig imponert, men lurte på hvorfor verten ikke hadde tatt varetrekket av møblene. Hvortil Petersen repliserte at dét skulle han nok gjøre, så snart det måtte by seg en tilstrekkelig fin anledning...

Navnet Petersborg er etter sigende gått i glemmeboken. Derimot glemmes ikke så lett at det var i disse bygningene at okkupasjonsmaktens hemmelige politi bedrev sin bestialske virksomhet fra 1940 til 1945. Derfor vil en fotgjenger som tilfeldigvis skulle bevege seg fra 7. juniplassen i retning Victoria Terrasse, vanskelig unngå å få øye på et skilt på en av nordkvartalets kortfasader. Hva fan er dette for styggedom? Det er noe så pyntelig som ett av standardskiltene fra «Selskabet for Oslo Byes Vel», utformet med fasong som den danske multimedia-operatør Piet Heins «super-ellipse». Men skiltet gir seg til kjenne som et slag i fleisen: Her, uten forvarsel, møter blikket ordet GESTAPO i store hvite bokstaver på mørkeblå bunn. Men innen han kommer så langt, vil

en brautende
visuell murverk-
symfoni i tre
satser

¹ Et artig poeng, men feilaktig: Dette nabolaget ble kalt Petersborg allerede for grossererens tid.

som et slag i fleisen

fortjeneren kanskje også ha registrert at nordkvartalets hovedfasade frembyr et grelt stilbrudd mot den øvrige bygningsmasse. Også dét må tilskrives krigens vidervedigheter: Et alliert bombeangrep i 1944 raserte bygningens nordlige del, som ble gjenoppbygget i 1962. Ikke slik som den engang var, men slik som den tids arkitekter mente det burde gjøres.

Og slik fremstår også anlegget idag. Om ikke direkte furet eller værbitt, så dog lettere patinert – med akkurat så mange spor etter historiens dramaturgi som en veletablert kulturnasjons utenriksdepartement bør ha. I det indre såvel som i det ytre, en selvbevisst og dynamisk institusjon, som avspeiler sin tid og dens krav.

Hva mer kan vel forlanges? ■■